

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України
Міністерства соціальної політики
України доктору наук з державного
управління, професору Войтович Р.В.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління **Семенченка Андрія Івановича**, Заслуженого діяча науки і техніки України, професора, директора Інституту вищих керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України на дисертацію **Дмитренка Валерія Івановича «Механізми впровадження електронного урядування на місцевому рівні»**, подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертації. Насамперед слід відзначити, що актуальність теми, здійсненого автором дослідження, цілком очевидна й безперечна. В Україні впродовж останніх десяти років спостерігається наполегливий рух щодо впровадження електронного урядування в усіх сферах суспільного життя. Однак, зусилля відповідних органів влади і ресурси, які витрачає держава на цьому шляху, поки що не знаходять свого адекватного відображення у звітах міжнародних експертів з питань розвитку електронного урядування. Також до факторів, що гальмують розвиток електронного урядування в Україні, можна віднести не ефективне оприлюднення інформації органами влади і місцевого самоврядування щодо реального стану впровадження електронного урядування та його складових, незручність використання доступними електронними послугами, а також відсутність координації та системного підходу до вирішення проблем, які гальмують розвиток застосування сучасних ІКТ в усіх сферах суспільного життя.

Ефективне впровадження електронного урядування можливе лише завдяки налагодженню взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, громадянами та бізнесом. Однак, якщо на загальнодержавному рівні спостерігаються значні успіхи у розвитку електронного урядування, то як свідчить досвід навіть розвинутих країн, на місцевому рівні органи місцевого самоврядування відстають від національних очікувань щодо впровадження електронного урядування через різноманітні політичні, організаційні та технічні проблеми. Наразі особливої ваги набуває надання якісних електронних послуг місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Дедалі більше обов'язків делегуються органам місцевого самоврядування, тим самим знижуючи тиск бюрократії на постачальника послуг і громадянина. Впровадження електронного урядування є складним процесом, який вимагає значних фінансових ресурсів і вирішення цілого комплексу взаємопов'язаних питань у правовій, політичній, економічній, адміністративній та інших сферах життя країни. Незважаючи на наявний

науковий доробок даної проблематики комплексного дослідження механізмів впровадження електронного урядування на місцевому рівні не проводилось. Особлива потреба є в дослідженнях кращих зарубіжних практик впровадження електронного урядування на місцевому рівні. Зокрема тих, де ефективно вирішуються проблеми подібні до вітчизняних, а саме координація зусиль на національному, регіональному та місцевих рівнях, надання якісних електронних послуг громадянам і бізнесу, формування довірливих стосунків між владою і громадянами тощо.

Саме тому дисертаційне дослідження Дмитренка В.І., присвячене механізмам впровадження електронного урядування на місцевому рівні, є надзвичайно актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації Дмитренка В.І. мають достатню ступінь обґрунтованості. Це пояснюється, насамперед, ґрунтовною інформаційною базою дослідження, яку становлять законодавство України про розвиток інформаційного суспільства та електронного урядування, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України щодо розвитку інформаційного суспільства, впровадження електронного урядування, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій органами державної влади, нормативно-правове забезпечення електронного урядування зарубіжних країн, нормативно-правові акти місцевих органів влади і самоврядування, різноманітні веб-сторінки та портали, які надають доступ до електронних послуг, інструментів електронної демократії та технологій електронного урядування.

Підтвердженням обґрунтованості отриманих результатів дисертаційного дослідження є те, що вони були здійснені в межах ініціативних наукових досліджень кафедри теорії та практики управління Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»: 1) «Вплив електронного урядування на суспільні трансформації» (номер державної реєстрації №0115U000019) у контексті якого здобувачем досліджено кращі вітчизняні та зарубіжні практики розвитку електронного урядування на місцевому рівні, визначено основні проблеми, які гальмують впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні та розроблено рекомендації щодо їх подолання, а також досліджено сучасні підходи до розуміння сутності понять «розумне місто» та «електронне місто»; 2) «Сучасні тенденції впровадження електронного урядування в Україні: кращі практики» (номер державної реєстрації №0118U100305) в межах якої Дмитренком В.І. було досліджено досвід Німеччини щодо налагодження ефективної координації впровадження електронного урядування на федеральному і місцевому рівнях, що дозволило федеральним, державним та місцевим органам влади розробляти і втілювати власні проекти електронного урядування, уникаючи дублювання та марно витрачених зусиль і коштів.

Належна ступінь обґрунтованості наукових положень та результатів дослідження Дмитренка В.І. пояснюється також тим, що для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс як загальнонаукових, так і

спеціальних наукових методів: теоретичного узагальнення, семантичний, порівняння, аналізу та синтезу для уточнення та удосконалення понятійно-категоріального апарату електронного урядування на місцевому рівні, зокрема для визначення понять «електронне місто», «розумне місто», «електронне урядування на місцевому рівні»; системний аналіз для розкриття нормативно-правового регулювання впровадження електронного урядування на місцевому і національному рівнях; порівняльного аналізу та екстраполяції для визначення переваг і проблем розвитку електронного урядування на місцевому рівні в Україні у порівнянні з відповідними зарубіжними практиками; експертних оцінок для визначення сучасного стану електронного урядування на місцевому рівні в Україні; логічного узагальнення для розроблення висновків та рекомендацій щодо удосконалення електронного урядування на місцевому рівні в Україні згідно сучасних загальносвітових тенденцій.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях. Достовірність одержаних результатів підтверджується методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних положень дослідження. Реалізація мети й завдань дослідження здійснювалася шляхом комплексного використання загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання суспільних процесів і явищ.

Метою дисертаційної роботи Дмитренка В.І. є теоретичне обґрунтування механізмів⁹ впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду та розробка практичних рекомендацій для органів влади щодо удосконалення діяльності у даній сфері.

Для реалізації цієї мети дисертант визначив сім основних завдань: 1) проаналізувати сучасні дослідницькі підходи до електронного урядування; 2) удосконалити понятійно-категоріальний апарат, зокрема поняття «електронне урядування», «електронне урядування на місцевому рівні», «розумне місто», «електронне місто»; 3) проаналізувати нормативно-правове регулювання розвитку електронного урядування в Україні та визначити його вплив на впровадження електронного урядування на місцевому рівні; 4) дослідити кращі зарубіжні практики електронного урядування на місцевому рівні та можливості їх імплементації в Україні; 5) проаналізувати досвід Європейського Союзу щодо вирішення проблеми сумісності при впровадженні електронного урядування; 6) визначити основні механізми розвитку розумних міст; 7) розробити рекомендації щодо удосконалення впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні з урахуванням кращого зарубіжного досвіду.

Загалом, слід відзначити, що ці завдання відповідають поставленій меті й були розв'язані в ході наукового дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуального наукового завдання в галузі державного управління щодо теоретичного обґрунтування механізмів впровадження електронного урядування на місцевому рівні та розробки практичних рекомендацій для органів державної влади і місцевого самоврядування, які можуть бути використані для удосконалення розвитку електронного урядування на місцевому рівні в Україні.

Найсуттєвішим результатом дисертаційного дослідження є запропонований Дмитренком В.І. комплексний підхід до розумних міст та розроблені рекомендації щодо механізму розвитку розумних міст в Україні з урахуванням загальносвітових підходів. Зокрема дисертантом зроблено застереження, що лише використання різноманітних технологій інтернет-речей саме по собі не спроможне зробити місто більш розумним: побудова розумного міста вимагає прийняття необхідних управлінських рішень та розробки механізмів щодо їх ефективного запровадження на основі прийняття політичних рішень, відповідних нормативно-правових актів, застосування процесуального підходу до управління розумним містом та зосередження уваги як на економічних досягненнях, так і на інших суспільних цінностях. Місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування при прийнятті та ухваленні рішень мають узгоджувати свої цілі та працювати разом над плануванням роботи міських служб. Саме тому для ефективності та розумного використання міських ресурсів слід ретельно використовувати синергетичні взаємодії між різними системами міських послуг. Це потребує тісної співпраці між різними управліннями та департаментами в міських радах, а також з різними державними установами. Для досягнення найкращих результатів, міське планування має також передбачати участь громадян. Співпраця може бути продуктивним способом розробки сталих ресурсозберігаючих міських послуг і включення нових інновацій у міське планування.

Окрім того Дмитренком В.І. було досліджено зарубіжні практики електронного урядування на місцевому рівні та можливості їх використання в Україні. Зокрема, проаналізовано досвід Німеччини щодо забезпечення узгодження впровадження електронного урядування на федеральному і місцевому рівнях. Особливої уваги заслуговує те, що відповідальний центральний орган з розвитку електронного урядування в Німеччині - Рада з планування інформаційних технологій дозволяє федеральним, державним та місцевим органам влади розробляти і втілювати власні проекти електронного урядування. Створена база даних із реалізованих та запропонованих до реалізації проектів впровадження електронного урядування на місцевому та федеральному рівнях сприяє обміну досвідом про проекти та практику їх реалізацій як з громадянами, так і між відповідними зацікавленими органами місцевої влади та бізнесу. Надана можливість всім бажаючим подавати власні проекти, за умови, що проект має стратегічні та операційні цілі, а також розбитий на етапи, розраховані витрати на його реалізацію та зафіксований поточний статус в цільовому каталозі Національної стратегії електронного урядування Німеччини. Цей досвід безперечно може бути імplementовано для ефективного впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні.

Основні положення дисертаційної роботи та наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано в 12 наукових працях, у тому числі: 5 статей в наукових фахових виданнях України з державного управління, 1 статтю в зарубіжному науково-періодичному виданні, 6 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

Теоретична та практична цінність дослідження для науки та практики. Практичне значення роботи визначається комплексним підходом дослідження. У дисертаційній роботі отримано наукові результати, які дозволили розробити практичні рекомендації щодо удосконалення впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні, зокрема вирішенню проблем з наданням якісних електронних послуг громадянам, налагодженню взаємодії між громадянами і владою, розвитку «розумних міст» відповідно до сучасних загальносвітових тенденцій.

Основні положення дисертації можуть стати підґрунтям для подальших наукових досліджень з питань впровадження електронного урядування як на загальнодержавному, так і на місцевому і регіональному рівнях, використовуватись органами державної влади та органами місцевого самоврядування в процесі формування механізмів реалізації державної політики у сфері електронного урядування.

Наведені в дисертації фактичні дані, теоретичні положення, узагальнення і висновки можуть застосовуватися при розробці навчально-методичного забезпечення системи післядипломної підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування та об'єднаних територіальних громад, а також покладені в основу подальших наукових досліджень.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Дисертація написана на належному теоретичному рівні, мова та стиль викладання матеріалу є науковими. Зміст автореферату в цілому відповідає основним положенням дисертації. Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи викладено послідовно, логічно. Положення наукової новизни обґрунтовані та розкриті. У тексті дисертації є посилання автора на власні наукові роботи.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 252 найменувань (з них 149 – іноземними мовами) і додатків. Повний обсяг роботи становить 248 сторінок.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Автореферат у достатньому обсязі висвітлює основні результати роботи.

Зауваження й побажання щодо змісту дисертації. Разом із тим, слід відзначити деякі побажання й зауваження щодо дисертаційного дослідження Дмитренка В.І.:

1. Деякі положення дисертаційного дослідження є дискусійними, що зумовлено особливостями впровадження електронного урядування в Україні. Зокрема, в третьому розділі це стосується розгляду питань, пов'язаних з ефективністю наданням електронних послуг на місцевому рівні за допомогою карток мешканців (С. 160-166).
2. Надзвичайну зацікавленість викликає дослідження механізму розумних міст в контексті впровадження електронного урядування на місцевому рівні, проте бажано було б як висновок запропонувати власний проект Стратегії розвитку розумних міст в Україні (С.193).
3. Як побажання, слід відзначити, що в подальших наукових дослідженнях автора доцільно проаналізувати як впливає

впровадження електронного урядування на місцевому рівні на захист приватності й з'ясувати за яких обставин, воно буде відбуватися за рахунок останньої.

4. У дисертаційному дослідженні в другому розділі проаналізовано досвід впровадження електронного урядування на загальнодержавному та місцевому рівнях Німеччини, Фінляндії, Нової Зеландії, Європейського Союзу (С. 73-127). Виникає питання: за яким критерієм здійснювався відбір цих країн?
5. Подекуди в роботі зустрічаються редакційні неточності.

У цілому слід відзначити, що висловлені зауваження й побажання не впливають на цінність дисертаційного дослідження.

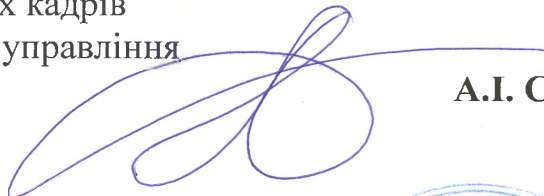
Загальний висновок

Дисертаційна робота Дмитренка Валерія Івановича «Механізми впровадження електронного урядування на місцевому рівні», є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить теоретичні розробки та практичні пропозиції, спрямовані на удосконалення процесу формування і впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні.

Актуальність вибраної проблематики дослідження, новизна і важливість отриманих автором результатів, їх обґрунтованість, достовірність і практична цінність сформульованих положень і висновків дають підстави для висновку про відповідність дисертаційної роботи «Механізми впровадження електронного урядування на місцевому рівні» вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
директор Інституту вищих керівних кадрів
Національної академії державного управління
при Президентіві України

А.І. Семенченко

учений секретар Національної академії
державного управління при Президентіві України,
доктор наук з державного управління, професор

А.П. Рачинський

«» листопада 2018 р.